

Nuorten palvelut kunnissa toimivat ruohonjuuritasolla, mutta suunnitelmallisuudessa ja vaikuttavuudessa vielä kirittävää

Etelä-Savossa kaikissa kunnissa toimivat nuorisolain (2006/72, 7§) mukaiset nuorten ohjaus- ja palveluverkostot. Nuoren näkökulmasta kunnissa onnistuvat pääosin erinomaisesti yksittäiset nuorten palvelut, jotka on suunniteltu eri sektoreiden ammattilaisten näkökulmasta. Nuorisolain ja nuorisotakuun hengessä nuorten palveluverkoston tehtävänä on nivoa yhteen ja järjestää palvelut niin, että nuorelle ne näyttäytyvät helposti saatavana yhden oven avaisuna.

Etelä-Savon ELYstä kehityspäällikkö Tuija Toivakainen on selvittämässä yhdessä Mikkelin ammattikorkeakoulun yliopettaja Katja Komosen kanssa tammi-maaliskuun 2015 aikana, miten käytännössä kuntien nuorten ohjaus- ja palveluverkostot toimivat, millaisia onnistumisia ja toisaalta kehittämiskohteita ne nostavat esiin ja millaisista lähtökohdista ne ovat valmiita Ohjaamo-toimintaan. Samalla he selvittävät, kuinka elinikäinen oppiminen sekä nuorten palvelut ovat kytköksissä kuntien strategiseen tulevaisuuden suunnitteluun, esimerkiksi hyvinvointiohjelmiin, ja miten käytännössä nuorten ohjausjärjestelyt voidaan kytkeä päätöksentekoon ja tulevaisuussuunnitteluun pitkällä ajanjaksolla. Myös uudistuva nuorisolaki tulee vaikuttamaan nuorten palveluiden järjestämiseen, samoin lastensuojelulaki sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaki.

Hyvinvoinnin strateginen suunnittelu osaksi nuorten ohjaus- ja palveluverkostoa

Kun selvitykseen on osallistunut hieman yli puolet Etelä-Savon kunnista, voi näiden tulosten perusteella sanoa, että nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen kunnittaiset tai seudulliset suunnitelmat toimintaohjelmineen ovat joko tekeillä tai ne ovat olemassa. Suunnitelmia kuitenkin laaditaan epäsäännöllisesti, sektoreittain ja useinkin kaukana operatiivisista toimijoista. Lisäksi voi kysyä, sisältävätkö ne lastensuojelulain tai uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain sisältöjä riittävästi.

Suunnitelmista useimmiten puuttuu käytännön toimien resurssointi, joten tavoitteiden onnistuminen jää epävarmaksi. Lisäksi järjestelmällinen arviointi monesti nuukahtaa suunnitelmien yhteydessä, sillä omaa toimintaa ei juuri arvioida, koska puuttuu arvioinnin työkaluja ja mittareita. Seudulliset suunnitelmat etenevät usein hitaammin kuin yksittäisen kunnan tarve tai halu olisi. Kuitenkin suunnitelmiin ladataan hyvää tahtoa ja tavoitteita, joiden onnistumisesta kunnat ottavat aidosti vastuuta.

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot ovat kaikissa Etelä-Savon kunnissa

Verkostot on perustettu Etelä-Savon kuntiin, mutta tavoite ja toimintatavat hakevat monissa kunnissa vielä muotoaan. Kunnat ovat perustaneet ryhmiä eri lähtökohdista, ja osassa kuntia nuorten ohjaus- ja palveluverkosto toimii ilman erityistä asettamista tai nimeämistä, millä voi olla vaikutuksia siihen, kuinka se osallistuu tai voi vaikuttaa kunnan päätöksentekoon ja pitkän ajanjakson suunnitelmiin.

Nuorisolaissa määritellään, minkä mukanaoloa verkostoon odotetaan. Käytännössä esimerkiksi työhallinnon ja poliisin mukanaolo verkostoissa ei vielä täysin toteudu.

Nuorisolain mukaisista tehtävistä parhaiten onnistuu nuorten palveluihin ohjaus, palvelujen yhteensovittaminen sekä tietojen siirto toimijoiden välillä. Hyvänä puolena erityisesti pienissä kunnissa koetaan, että niin nuoret kuin verkostotoimijat työtapoineen ja työnkuvineen tunnetaan ja

että hierarkia ja kynnykset ovat matalia. Verkostoissa eniten kehitettävää näyttäisi olevan nuoria koskevan hyvinvointitiedon keräämisessä.

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostoilla ei näyttäisi olevan resursseja kaikkien sille annettujen tehtävien hoitamiseen. Niiden asema suhteessa kunnalliseen päätöksentekoon ja kehittämiseen jää monesti vielä epäselväksi.

Nuorisotakuuseen liittyvät asiat ovat vain osassa nuorten ohjaus- ja palveluverkostoissa esillä. Kunnissa on myös paljon verkostoja, joissa on samoja toimijoita, mikä haastaa kuntia pohtimaan työskentelytapoja.

Etsivän nuorisotyön palveluohjaus erinomaista

Eryteisesti etsivän nuorisotyön palveluohjaus ja kyky kohdata nuoria maakunnassa näyttää erinomaiselta. Nuorten nivelvaiheen palveluohjaus ja ohjauspalvelut etenkin pienissä kunnissa on hyvin organisoitu ja ne lähtevät asiakkaasta.

Kunnat ovat kokeneet, että TE-toimiston palvelut tai toimintatavat eivät aina kohtaa nuorten tarpeita, sillä sähköisen asioinnin sijasta kaivataan kasvokkaista kohtaamista ja ohjaamista. Lisäksi seudullisessa nuorten palveluohjauksessa on ollut katkoksia.

Pienten kuntien kannalta haasteena onkin se, miten seudullisesti järjestettävät palvelut ovat nuorten saavutettavissa, esimerkiksi päihde- ja mielenterveyspalvelut, kuntouttava työtoiminta, työpajatoiminta ja TE-palvelut. Pienissä kunnissa toden teolla pohditaan, mitä on tarjolla paikkakunnalle jäävälle nuorelle, jolla ei ole työtä eikä opiskelupaikkaa.

Alueellisuus on keskeinen nuorten elämismailmaa muokkaava tekijä. Siihen kuitenkin vaikuttaa se, että maakunnassa on nähtävissä kaksoisperiferia niin nuorten kuin verkostojenkin arjessa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että syrjäseutujen nuorilla ongelmana ovat pitkät välimatkat ja heikko julkinen liikenne, mikä koettelee nuorten opiskelu- ja työmahdollisuuksia. Toiseksi syrjäseutujen verkostojen ongelmaksi koetaan liukuminen kauemmaksi hyvinvoinnin strategisesta suunnittelusta ja palvelukeskittymistä.

Ohjaamot kokoavat palveluja yhdeksi oven avaukseksi

Rakennerahastojen vauhdittamana eri puolelle Suomea ollaan perustamassa Ohjaamoja, jotka tarjoavat aluksi nuorille ja myöhemmin kaikenikäisille helppoja palveluja eli tukea elämän eri vaiheisiin. Myös Etelä-Savossa toimii jo esimerkiksi Mikkelissä Olkkari vakiintuneen rahoituksen turvin ja Pieksämäellä Korjaamo-hanke.

Tavoitteena on, että tämän ja ensi vuoden aikana Etelä-Savon kaikkien kuntien alueella on Ohjaamo-toimintaa, joka kokoaa eri sektoreiden ja toimijoiden palveluja ensin ainakin nuorille ja seuraavassa vaiheessa myös kaikenikäisille.

Pääosin kuntien vastuulla on määrittää pitkälle tulevaisuuteen, millaisin strategisilla päätöksillä ja toimin se haluaa pitää nuoret ja kaikenikäiset aktiivisina, osallisina ja hyvinvoivina kunnassaan.

Seuraa kuntatapaamisia

- Facebookista Nuorisotakuu Etelä-Savo <https://www.facebook.com/nuorisotakuues>
- Twitteristä <https://twitter.com/etelasavonely>

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot (nuorisolaki 2006/72, 7§)

”Paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Lisäksi verkostoon voi kuulua puolustushallinnon ja muiden viranomaisten edustajia. Verkosto toimii vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Kunnat voivat koota myös yhteisen verkoston. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita.”

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tehtävä on

- 1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi
- 2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus
- 3) suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi
- 4) edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken.

Mikä on Ohjaamo?

Ohjaamo on aluksi nuorille mutta myöhemmin myös kaikenikäisille tarkoitettu palvelukokonaisuus, jossa saa tukea itsenäiseen elämään ja rinnalla kulkemiseen, opintoihin ja työllistymiseen eri elämänvaiheissa ja erityisesti siirtymävaiheissa. Kynnyksettömään tai matalan kynnyksen palveluun liittyy myös se, että palvelu on järjestetty monimuotoisesti lähipalvelusta valtakunnalliseen verkkopalveluun.

Ohjaamo on monihallinnollinen palvelu, jossa esimerkiksi nuori saa mahdollisimman kynnyksettömän palvelun hänen asioissaan. Ohjaamo kokoaa nykyiset pirstaleiset palvelut fyysisesti ja virtuaalisesti saman katon alle tai yhden oven aukaisun periaatteella toimivaksi.

Lisätietoa Ohjaamoista: <https://peda.net/hankkeet/eejn/ohjaamot>

Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston jäsenistä Kangasniemellä 12.2.2015 oli mukana suurin osa. Kuvassa jäsenistä Sami Puikkonen, Henri Hokkanen, Jaana Marttinen, Minna Nuutinen, Jaana Strandman, Toni Reinikainen, Kaarina Mehto, Riitta Hakala sekä Mikkelin ammattikorkeakoulusta Katja Komonen.